

Anvendelse af trampolin på efterskole

Vejledning om minimumsforskrifter for at sikre at anvendelse af trampolin i efterskolen foregår så betryggende som muligt.

Målgruppen for denne vejledning er skolens overordnede og daglige ledelse samt de medarbejdere, der er ansvarlige for brug af trampoliner i undervisningen.

efterskolerne værdier i hverdagen

Anvendelse af trampolin på efterskole

Regler om brug af trampolin	3
Skolens ansvar	4
Forsikringsmæssige krav	4
Forældretilsagn	4
Krav til instruktører/undervisere	4
Uddannelseskraav	4
Tilsyn	4
Krav til udstyr	4
Dokumentation	5
Checkliste	5
Bilag 1 Anbefalede retningslinier for basis-kompetenceniveau	6
Bilag 2 Anbefalede retningslinier for udvidet kompetenceniveau - skoler med gymnastik og /eller idrætsprofil	8
Bilag 3 Forsikring, ansvar, erstatning	10
Erstatningsret	10
Eksempler på retspraksis	11
Forebyggelse:	12
Ansvarsforsikring	12
Skadesanmeldelse	13

Regler om brug af trampolin

Der er ikke længere et generelt forbud mod anvendelse af trampoliner i undervisningen, men aktiviteten er omfattet af

- skærpede tilsynskrav
- krav til instruktørernes uddannelsesmæssige forudsætninger
- særlige forsikringsbestemmelser
- behov for forældretilsagn

Hvis efterskolen kun har minitrampolin/trampet, kan skolen følge de retningslinjer, der udarbejdes for brug heraf i folkeskolen – i det følgende betegnet *basis-kompetenceniveau*.

Anvender efterskolen stortrampolin, er det vigtigt, at skolen følger de skærpede retningslinjer – i det følgende betegnet *udvidet kompetenceniveau* – der gennemgås nedenfor, og at skolen sørger for certificering af underviserne, når certificering formentlig fra 2010 bliver muligt.

Skolens skærpede ansvar og tilsynsforpligtelse gælder i såvel undervisningstid som fritid. Skolens ansvar og tilsynsforpligtelse er den samme, uanset om elevernes anvendelse af trampolin foregår på skolen eller i en forening.

Basis kompetenceniveau

er relevant for de efterskoler, der ønsker at anvende minitrampolin / trampet i forbindelse med nogle spring, men som ikke har udstyr og kvalificerede undervisere til mere avanceret brug af trampolin. Disse skoler henvises til folkeskolens retningslinjer.

Udvidet kompetenceniveau

lægges til grund, hvis man har udstyr – stortrampolin – og kvalificerede undervisere. Disse skoler opfordres til at leve op til de krav, der gennemgås i denne vejledning og til at deltage i de kompetencegivende undervisningsforløb, Efterskoleforeningen, DGI og DGF udbyder i efteråret 2009, og de certificerende forløb, der ventes udbudt i 2010.

Indstilling fra en tværministeriel arbejdsgruppe om kravene til de to niveauer er gennemgået i bilag 1 og 2 til denne vejledning.

Skolens ansvar

Brug af trampolin skal beskrives som en aktivitet, forbundet med skærpet tilsyn og dermed også skærpet ansvar.

- Ledelsens ansvar er, at kompetencer hos instruktører/undervisere og udstyr er i orden
- Instruktørens/underviserens ansvar er at udøve skøn om den enkelte elevs forudsætninger, niveau og kvalifikationer

Forsikringsmæssige krav

Skolen skal sikre sig, at skolens ansvarsforsikring dækker erstatningsansvar for skade, tilføjet personer og ting under udøvelse af *særlige aktiviteter* med skærpet ansvar (se bilag 3 om forsikring).

Bemærk i den forbindelse, at forsikringen kun dækker, hvis relevant sikkerhedsudstyr anvendes, og hvis forældrene har accepteret, at deres barn deltager i aktiviteten.

Forældretilsagn

Skolen skal sikre sig, at forældre giver skriftlig tilladelse til, at eleven må deltage i *aktiviteter, forbundet med forhøjet faremoment*, hvad enten det er kajaksejlad, klatring eller brug af trampolin.

Skolerne opfordres desuden til at anbefale forældre, at eleven er omfattet af en ulykkesforsikring.

Krav til instruktører/undervisere

Uddannelseskrav

DGI og DGF er gået sammen om at udarbejde kursusforløb med henblik på at certificere instruktører. Disse kursusforløb forventes første gang udbudt i 2010. Det anbefales, at efterskolen sikrer en certificering af undervisere.

På mange efterskoler er der instruktører, der gennem praksis og deltagelse i diverse kurser, har erhvervet sig realkompetence til at forestå sikker brug af trampolin. Det er skolens ledelse, der vurderer, om de nødvendige realkompetencer er til stede, og om deltagelse i suppleringskurser giver de nødvendige forudsætninger.

Skolens ledelse har ansvaret for at foretage en sådan vurdering, uanset om man lægger basis- eller udvidet kompetenceniveau til grund for sin undervisning.

Tilsyn

Det er en tilsynsforpligtelse, at brug af trampolin kun kan finde sted, når der er en ansvarlig voksen til stede.

Krav til udstyr

Skolen har ansvaret for jævnligt eftersyn, minimum hvert andet år. Eftersyn kan foretages af leverandør eller skolen. Det anbefales, at producentens anbefalinger er tilgængelige.

Skolen anbefales at udforme et regelsæt for sikkert brug af udstyret.

Dokumentation

Det anbefales, at der i indholdsplanen er et trampolinspecifikt afsnit.

Hvis skolen følger basis-kompetenceniveauet kan der henvises til folkeskolens regler, men ellers vil der mulighed for at henviser til anbefalingerne fra gymnastikorganisationerne, når disse foreligger. Endvidere er det muligt at henviser til, at skolen følger indeværende vejledning.

Checkliste

- ✓ Har eleverne adgang til minitrampolin/trampet? ja nej
- ✓ Hvis ja opfylder skolen krav til *basis kompetenceniveau*? ja nej
- ✓ Har eleverne adgang til brug af stortrampolin? ja nej
- ✓ Hvis ja opfylder skolen krav til *udvidet kompetenceniveau*? ja nej
- ✓ Dækker skolens ansvarsforsikring *særlige aktiviteter*? ja nej
- ✓ Har skolen indhentet forældrenes skriftlige tilladelse til, at deres barn må deltage i *aktiviteter, forbundet med forhøjet faremoment*? ja nej
- ✓ Har skolen opfordret forældrene til at have en *ulykkesforsikring*? ja nej
- ✓ Har skolen sikret sig, at trampoliner kun kan benyttes, når der er en trampolin-ansvarlig lærer til stede? ja nej
- ✓ Har skolen en procedure for jævnligt eftersyn af trampolinudstyret? ja nej
- ✓ Indgår skolens brug af trampolin som et særligt afsnit i skolens indholdsplan på nettet? ja nej

Bilag 1

Anbefalede retningslinier for basis-kompetenceniveau

Kompetenceniveau hos faglærer

- Liniefagsuddannelse i idræt, som svarer til kompetenceprofil defineret nedenfor.
- Arbejdsgruppen fastholder, at hvis liniefagsuddannede læreres uddannelse ikke har tilgodeset kompetencer svarende til dem, der er defineret nedenfor, skal idrætslæreren erhverve sig tilsvarende viden og kompetencer for at kunne anvende minitrampolin i undervisningen

Afsætsredskaber

- Forbudet mod brug af stor trampolin fastholdes
- Alle andre afsætsredskaber tillades

Springtyper

- Alle springtyper tillades – dog må eleven maksimalt foretage én rotation omkring horisontal akse
- Ved horisontale saltorotationer skal der anvendes forhøjet landingsflade, som minimum flugter med afsætsredskabets højeste kant
- Horisontale saltorotationer med afsæt fra minitrampolin må kun ske uden forudgående tilløb

Liniefagslærerens basis-kompetenceprofil vedrørende fjedrende afsætsredskaber - med særligt henblik på anvendelse af minitrampolin på skoleområdet:

Vedrørende retningslinier for anvendelse af minitrampolin:

- Kunne orientere om, hvad der er tilladt og ikke tilladt ved brug af minitrampolin.
- Kunne begrunde ovenstående med udgangspunkt i de empiriske undersøgelser.

Vedrørende materiel

- Kunne vurdere afsætsredskaber, landingsmåtter og redskabsopstillinger i forhold til de fastlagte krav og i forhold til sikkerhed generelt.

Vedrørende metodik

- Kunne vurdere, udvælge og anvende forskellige redskabsopstillinger med udgangspunkt i elevernes forudsætninger, de sikkerhedsmæssige forhold og de fastsatte mål – med henblik på at fremme elevernes læring.
- Kunne vurdere, udvælge og anvende en hensigtsmæssig progression i opbygningen til forskellige spring med udgangspunkt i elevernes forudsætninger, de sikkerhedsmæssige aspekter og læringsmålene.

Vedrørende modtagning

- Kunne vurdere, udvælge og anvende den modtagningsteknik, der er mest hensigtsmæssig i relation til elevens forudsætninger, det valgte spring og den valgte springopstilling. Dette først og fremmest med henblik på at sikre, at eleven ikke kommer til skade, men også med henblik på at fremme elevens læringsmuligheder.

- I tilfælde hvor en elev ikke springer som forventet, skal læreren kunne reflektere i handling og anvende den teknik, der bedst muligt sikrer eleven mod uheld.

Vedrørende indberetning

- Kunne registrere og beskrive eventuelle uheld på indberetningskema til sundhedsstyrelsen.

Bilag 2

Anbefalede retningslinier for udvidet kompetenceniveau – skoler med gymnastik og /eller idrætsprofil

Kompetenceniveau hos faglærer

- Arbejdsgruppen anbefaler, at der udarbejdes et kompetencegivende kursusforløb, hvor der fordres et niveau, der ligger væsentligt over det, der gælder for liniefagsuddannelsen i idræt, og som bl.a. kvalificerer underviserne til at undervise i horisontale rotationer i minitrampolin med tilløb, og i stor trampolin.

Afsætsredskaber

- Alle afsætsredskaber tillades

Springtyper

- Alle springtyper tillades – dog anbefales det, at eleven maksimalt foretager dobbeltrotationer omkring den horisontale akse.
- Ved horisontale rotationer anbefales det at anvende forhøjet landingsflade,
- som minimum flugter med afsætsredskabets laveste kant

Underviserens udvidede kompetenceprofil vedrørende fjedrende afsætsredskaber - med særligt henblik på anvendelse af disse redskaber på skoler med specifik gymnastik- og idrætsprofil

Optagelseskriterier for udvidet kompetenceniveau

1. linjefagsuddannelse i idræt eller realkompetence på et tilsvarende niveau opnået gennem specialkurser fra primært idrætsforbundene (DGI & DGF) og fra idrætshøjskolerne
2. minimum 3 års erfaring i springundervisning
3. at man er fyldt 20 år ved kursusstart.

Omfang og prøvekrav

Arbejdsgruppen vurderer, at et kursus af minimum 40 timers varighed vil være tilstrækkeligt for at sikre fornødne kompetencer hos underviseren.

Kurset afsluttes med en praktisk / teoretisk prøve, der forudsættes bestået, før man er kvalificeret til at undervise under de vilkår, som er defineret i udvidet kompetenceniveau. Prøvens sværhedsgrad skal afspejle, at der fordres stor ansvarlighed og vidtgående kompetencer for underviserne på udvidet kompetenceniveau.

Kompetencekrav for undervisere

Vedrørende retningslinier for anvendelse af fjedrende afsætsredskaber:

- Kunne orientere om, hvad der er tilladt og ikke tilladt samt hensigtsmæssigt ved brug af fjedrende afsætsredskaber.
- Kunne begrunde ovenstående med udgangspunkt i de empiriske undersøgelser.

Vedrørende materiel

- Kunne vurdere afsætsredskaber, landingsmætter og redskabsopstillinger i forhold til de fastlagte krav og i forhold til sikkerhed generelt.

Vedrørende metodik

- Kunne vurdere, udvælge og anvende forskellige redskabsopstillinger med udgangspunkt i elevernes forudsætninger og i de fastsatte mål - med henblik på såvel det sikkerhedsmæssige som for at fremme elevernes læring.
- Kunne vurdere, udvælge og anvende en hensigtsmæssig progression i opbygningen til forskellige spring med inddragelse af såvel sikkerhedsmæssige og biomekaniske aspekter som elevernes forudsætninger og de opstillede læringsmål.

Vedrørende modtagning

- Kunne vurdere modtagningsforhold samt udvælge og anvende modtagningsteknikker ved anvendelse af minitrampolin, stor trampolin og andre fjedrende afsætsredskaber ved spring tilladte på udvidet kompetenceniveau.
- Kunne vurdere, udvælge og anvende den modtagningsteknik, der er mest hensigtsmæssig i relation til elevens forudsætninger, det valgte spring og den valgte springopstilling. Dette først og fremmest for at sikre, at eleven ikke kommer til skade, men også for at fremme elevens læringsmuligheder.
- I tilfælde hvor en elev ikke springer som forventet, skal læreren kunne reflektere i handling og anvende den teknik, der bedst muligt sikrer eleven mod uheld.

Vedrørende etiske forhold

- Kunne vurdere etiske forhold med hensyn til ansvar og risici ved anvendelse af fjedrende afsætsredskaber.
- Kunne informere forældre og indgå i dialog med dem før undervisningsforløb og i tilfælde af skader efter forløbet.
- De etiske forhold kan andrage juridiske og forsikringsmæssige forhold, skolens ansvar, underviserens ansvar osv.

Vedrørende indberetning

- Kunne registrere og beskrive eventuelle uheld på indberetningsskema til sundhedsstyrelsen.

Vedrørende evaluering af kompetenceniveauet hos underviserne

- Forudsætningen for at deltage i kurset er liniefagsuddannelse i idræt eller tilsvarende realkompetencer.
- Der skal aflægges skriftlig eller mundtlig prøve i de teoretiske kompetencer og etiske aspekter og praktisk prøve i de modtagningsmæssige kompetencer, der knytter sig til udvidet kompetenceniveau.

Bilag 3

Forsikring, ansvar, erstatning

Bilaget er udformet af Kurt Henriksen, Willis. Alle fremhævelser og overskrifter er Efter-skoleforeningens:

Erstatningsret

Erstatningsretten er en samlebetegnelse for de retsregler, der fastlægger betingelserne for, at nogen kan drages til ansvar for en indtrådt skade på en sådan måde, at vedkommende bliver forpligtet til at betale erstatning til den, som skaden har ramt, samt hvordan erstatningen for den pågældende skade i så fald skal udmåles.

Krav, der skyldes en skadevoldende handling eller undladelse, kaldes erstatningskrav.

Før en person eller en virksomhed/skole m.fl. kan pålægges et erstatningsansvar, skal der være et ansvarsgrundlag. Dvs. at der skal foreligge omstændigheder, der medfører, at skadevolderen kan pålægges et ansvar.

Der findes 2 primære ansvarsgrundlag, culpaansvar og objektivt ansvar.

Culpaansvaret defineres som; den handling eller undladelse, som foreligger til bedømmelse, afviger fra et på handlingens/undladelens tidspunkt anerkendt adfærdsmønster, altså en objektiv bedømmelse af love, retspraksis og sædvaner samt forholdets natur - man er ansvarlig for den skade, der kan tilregnes én som forsætlig eller uagtsom.

Det er skadelidte (eleven/forældrene), der har bevisbyrden for, at skadevolder (skolen) har handlet culpøst.

Der kan dog foreligge en ansvarsfrihedsgrund, som gør, at man ikke vil kunne gøre ansvar gældende. I relation til sportsudøvelse kan det være, at man har givet *samtykke* til skaden (eks. En bokser der kommer til skade), har accepteret risikoen (eks. Gymnast som lander forkert og kommer til skade) eller man selv er skyld i den skete skade.

Det *objektive ansvar* er det lovregulerede ansvar, eksempelvis motoransvar i henhold til færdselsloven, produktansvar m.fl..

Hvis man bliver gjort erstatningsansvarlig er det Lov om erstatningsansvar, der definerer, hvilke erstatningsmuligheder, man som skadelidte (elev/forældre) har.

1. erstatning for tabt arbejdsfortjeneste
2. godtgørelse for svie og smerte
3. godtgørelse for varigt mén
4. erstatning for tab af erhvervsevnen
5. erstatning for rimelige begravelsesudgifter og forsørgertab
6. erstatning for tab af forsørger
7. forsørgertabserstatning til børn

Det er omvendt, de krav at I som forening/skole kan blive mødt med af skadelidte (elev/forældre).

Det er derfor meget vigtigt, at man som forening/skole har tegnet en ansvarsforsikring, som netop dækker sikredes (skolens) erstatningsansvar for skade tilføjet personer og ting under udøvelse af den i policen nævnte virksomhed.

Forsikringen dækker dog ikke ansvar for skade forvoldt af sikrede med forsæt.

Når man taler om ansvar i forbindelse med, at en forening eller en skole benytter trampoliner i forbindelse med aktiviteten eller undervisningen, er ansvarsgrundlaget fortrinsvist culpa, dog objektivi ansvar i forbindelse med produktansvaret.

Man kan forestille sig følgende ansvars-scenarier:

1. En gymnast/elev kommer til skade som følge af, at der er en defekt ved trampolinen, som kan henføres til produktionen deraf. Her foreligger der således et produktansvar, som skal anmeldes overfor producenten. Producenten må antages at have tegnet en erhvervs- og produktansvarsforsikring, som går ind i sagen ved en anmeldelse deraf.
2. En gymnast/elev kommer til skade som følge af, at foreningen/skolen ikke har vedligeholdt trampolinen ordentligt eller pga. andre omstændigheder, som kan henføres til foreningen/skolen - culpaansvar. Foreningen/skolen vil ud fra en konkret vurdering formentlig blive fundet ansvarlig for den skete skade. Skaden anmeldes til foreningens/skolens erhvervsansvarsforsikring til dennes behandling.
3. En gymnast/elev kommer til skade som følge af, at en instruktør/lærer har instrueret forkert - culpaansvar. Foreningen/skolen, som følge af arbejdsgiveransvaret, vil ud fra en konkret vurdering formentlig blive fundet ansvarlig for den skete skade. Skaden anmeldes til foreningens/skolens erhvervsansvarsforsikring til dennes behandling.
4. En gymnast/elev kommer til skade som følge af, at den pågældende er uheldig eller har udført en handling, som vedkommende ikke måtte. Er gymnasten/eleven blot uheldig at komme til skade (accept af risiko), foreligger der ikke noget ansvarsgrundlag, og har eleven tillige gjort noget denne ikke måtte, (egen skyld) - og igen ingen at gøre ansvarlig for den skete skade.

Eksempler på retspraksis

Østre Landsret af 11. oktober 2005:

Et sommerland blev dømt til at anerkende at være erstatningsansvarlig i forbindelse med en ulykke på en trampolin.

Da en gæst forsøgte at komme rundt i en salto, fik hans ene ben fat i et elastisk kantreb, som holdt ham fast, således at han faldt ned på trampolinen hårdt og hurtigt. Han fik nogle skavanker som følge deraf.

Før åbningen af sommerlandet blev alle forlystelserne gennemgået af bl.a. politiet og Teknologisk Institut. Der var daglige gennemgange af forlystelserne, og udfyldt checklister i forbindelse dermed (var dog ikke blevet gemt for den pågældende dag). Afhængig af antallet af gæster blev der i løbet af dagen yderligere foretaget en visuel gennemgang af forlystelserne.

Landsrettens begrundelse og resultat:

Der blev fremlagt nogle fotos, der viser eksempler på slidte og ukorrekt fastgjorte gummi-stropper.

Sommerlandet kunne ikke bevise, at den anvendte trampolin ved parkens åbning på ulykkesdagen var korrekt indrettet.

Skadelidtes udførte spring var ikke i særlig grad risikobetonet.

Østre Landsret af 30. juni 1995

Efterskole ikke ansvarlig for, at elev kom til skade ved styrt under motorcross-kørsel.

Elev havde sagsøgt skolen til at anerkende, at skolen var erstatningsansvarlig.

Elev kommer til skade ved et styrt under motorcross-kørsel. Sagsøger har gjort gældende, at skolen er erstatningsansvarlig som følge af culpa, ved at skolens ledelse har tilladt banen anvendt til kørsel (var ikke godkendt af Dansk Motor Union, hvilket heller ikke var et krav). Sagsøger har desuden gjort gældende, at lærer har udvist culpa ved mangelfuld instruktion og tilsyn – arbejdsgiveransvar. Sagsøger havde faktisk ikke overholdt instrukserne, hvilket man klandrede læreren for!!!

Landsrettens udtaler:

Sagsøgeren har ikke påvist, at banens indretning har været således, at skolens ledelse ikke burde have tilladt den benyttet af skolens elever – banen har været benyttet i mange år uden alvorlige uheld. Lærers instruktion til eleverne fandtes ikke mangelfuld.

Forebyggelse

På baggrund af ovennævnte gennemgang samt de nævnte domme, er det således yderst vigtigt for at undgå at blive erstatningsansvarlig, at både instruktørerne/lærerne har de fornødne kompetencer til undervisningen, og at materiellet bliver anvendt korrekt og bliver ordentligt vedligeholdt.

Jo større formelle krav til uddannelse, udstyr, vedligeholdelse og eftersyn – jo færre skader. Men jo større er risikoen for at ifalde et ansvar også, idet det i så tilfælde vil være disse normer/anvisninger som skadevolder vil blive bedømt på baggrund af. Overholdes disse ikke og har dette været medvirkende til den skete skade, vil der være en høj sandsynlighed for at der foreligger et erstatningsansvar.

Ansvarsforsikring

Særlige aktiviteter, herunder trampoliner, er omfattet af det ansvarsforsikringsprogram, skoler der benytter Willis og Alm.Brand har.

Særlige aktiviteter. Forsikringen er udvidet til at omfatte sikredes ansvar i forbindelse med følgende aktiviteter:

- Dykning med særligt udstyr (iltflaske) – max. 15 personer pr. hold
- Rapelling/udendørs klatrevæg – max 15 personer pr. hold
- Motorløb på bane (motoriserede go-carts og lign.) – max. 15 personer pr. hold
- Motorlære – kørsel på mark med bil/mc – 1 ad gangen
- Riverrafting og lign.
- Dykning med snorkel
- Indendørs klatrevæg
- Klatring/rapelling på/fra træer
- Ski-, fjeld- og vandreture samt ekskursioner i øvrigt
- Skydebane – herunder hardball-bane
- Brug af hoppepuder, airtracks mv. *Her kommer trampolin også ind.*

Sikkerhedsudstyr m.v.:

- I forbindelse med risikobetonet sport er det en forudsætning for forsikringens dækning, at relevant sikkerhedsudstyr anvendes.
- For elever under 18 år er det endvidere en betingelse for forsikringens dækning, at forældre/værge er orienteret om sådanne aktiviteter og har accepteret elevens deltagelse heri.

Skadesanmeldelse

Forsikringsrådgiver Willis anbefaler, at man under ingen omstændigheder tilkendegiver overfor en eventuel skadelidt, at man er ansvarlig i den skete skade. Der imod bør man sige, at man anmelder skaden til sit forsikringsselskab til deres bedømmelse.